

jedrokovospostran
s tam izposlavljenim

Otto schenkt dem Bischof Abraham von Freising Besitzungen in Krain.

Heiligenstadt 973 — November 23.

kje je hranjena

kje je bila do
tedaj listina
(hranjena)
objavljena

→ Originaldiplom im k. Reichsarchiv zu München (A).
Meichelbeck Hist. Frising. 1*, 160 aus A zu 974, mit VIII. kal. = Resch Ann. Sabion. 5
2, 534 unvollständig = Richter in (Hornayr) Archiv 10, 221, = (Hornayr) Beiträge
zur Lösung der Preisfrage 2, 2 unvollständig. — Mon. Boica 28*, 210 n° 143 aus A
zu 974 Nov. 24. — Zahn CD. Austro-Frising. 1, 38 n° 38 aus A. — Böhmer Reg.
483 zu 974 Nov. 24. — Stumpf Reg. 613.

katice na nenojtno datiranje

Zweite Ausfertigung von DO. II. 47 mit genauerer Angabe der Grenzen der geschenkten 10
Besitzung, nach Concept des WB. stilisirt und von sonst nicht nachweisbarem Schreiber
mundirt. Ueber die Schlussätze und über die Besiegelung s. Ficker Beitr. 2, 49 und
192; über die Handlung und Datirung s. Erläut. 123.

notar, ki ni bil stani
član notarske pisarne

→ označeno katere vrstice so pisarne podaljšano

o nastanku
listine,
o pisarni,

(C.) ¶ In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto divina favente clementia
imperator augustus. Noverit igitur omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet 15
et futurorum industria, ¶ galiter* nos dignis et admodum honestis petitionibus dilec-
tissimae coniugis nostrae Theophanu nec non cari nepotis nostri Baiouariorum ducis
Heinrici suppliciter obsequendo rogati venerabili et totius religionis viro Abrahae
sanctae Frigisingensis ecclesiae* praesuli nostrae familiaritati digne adiuncto quan-
dam nostrae proprietatis partem in regione vulgari vocabulo Chreine* et in marcha 20
et in comitatu Paponis comitis sitam, id est ubi rivulus Sabniza originem producere
incipit, deinde statim occidentem versus cacumina montium silvasque interficientes
usque ad Bocsanam ipsasque alpes Bocsanam et sic ad fines earundem alpium, deinde
ubi rivulus Cotabla originem sumit, usque ad hunc locum ubi hostium in Zovra
fluvium mittit, sicque trans Zouram usque ad summitatem ipsius montis Zourae ad- 25
iacentis qui extenditur orientem versus, et ita per eundem montem perque convalles
usque ad castrum quod vulgo Bosisen vocatur, et sic deorsum de ripa quantum ex-
tenditur unius iugeri longitudo usque ad vadum quem vulgo Stresoubrod vocant, ibique
ultra eundem fluvium occidentem versus usque in viam quae vocatur via Chreinariorum,
et sursum per eandem viam quicquid campi in australi eiusdem viae parte iacet, 30
ita ut Primet territorium et silvula quae Szovrska Dubravua* sub eadem comprehen-
sione teneatur et spatium quod iacet inter Primet et Vuizilinesteti per medium divi-
datur, et sic usque in praefatum rivulum Sabniza — nostra imperiali potentia in
proprium et perpetuum usum concessimus firmiterque donavimus, cum terris cultis et
incultis pratis pascuis silvis aedificiis aquis aquarumve decursibus ipsoque iam dicto 35
foresto venationibus piscationibus molendinis mobilibus et immobilibus viis et inviis
exitibus et redditibus quaesitis et inquirendis et cum omnibus iure legaliterque ad haec
pertinentibus. Praecipimus etiam et noviter constituimus eisdem in locis bannum
nostrum a rivulo Sabniza versus occidentem usque ad finem Bosanga et inde usque
ad iam dictum rivulum Chotabla indeque usque in Zovra fluvium et quicquid intra 40
haec eadem praefata undique secus comprahens[um] videtur loca, et regio impera-
torioque more iubemus, eo tenore ut, si quis quarumlibet personarum in quibuslibet
iam dictis silvularum vel forestorum locis cuiuslibet generis feras canibus vel quali-
cumque modo comprahenderit, bannum huiusmodi culpa nostro debitum fisco psi 4
episcopo omni dubietate postposita, si hoc absque eius fecerit licentia, dominica
aestimatione persolvat. Haec vero et cetera iam dicta tali consistant ratione ut ipse
iam dictus episcopus libero deinceps perfruatur arbitrio haec omnia tenendi dandi
6 vendendi commutandi seu quicquid inde voluerit faciendi. Et ut haec nostrae largi-
tionis auctoritas firmior stabiliorque cunctis sanctae dei ecclesiae filiis perpetim cre-
datur, hanc cartam inscribi iussimus et nostrum signatam manu propria subtilis
eam firmavimus. Praecipimus etiam ut nullus comes nec iudex sive decanus* neque
aliqua persona ius habeat se intromittendi absque licentia episcopi aut eius cuicum-
10 que ipse commendaverit.

la vsebuje listina
krizmo

→ monogram
¶ Signum domni Ottonis imperatoris (M.) augusti. ¶
¶ Uuilligisus cancellarius vice Ruodberti archicappellani subscripsi. ¶ (SR.) (SI 4.)

Data VIII. kal. decemb.* anno incarnationis dominicae DCCCCLXXIII*, indic-
tione II*, anno regni domni Ottonis XIII, imperii VII; actum Heiligenstat; amen.

→ recognicijski znak
→ znak za
pečat
(čl. pečatnik
Otoncu II.

Otto schenkt dem Bischof Abraham von Freising Besitzungen in Krain.

Heiligenstadt 973 November 23.

Originaldiplom im k. Reichsarchiv zu München (A).

Meichelbeck Hist. Frising. 1*, 160 aus A zu 974, mit VIII. kal. = Resch Ann. Sabion. 5 2, 534 unvollständig = Richter in (Hormayr) Archiv 10, 221, = (Hormayr) Beyträge zur Lösung der Preisfrage 2, 2 unvollständig. — Mon. Boica 28*, 210 n° 143 aus A zu 974 Nov. 24. — Zahn CD. Austro-Frising. 1, 38 n° 38 aus A. — Böhmer Reg. 463 zu 974 Nov. 24. — Stumpf Reg. 613.

Zweite Ausfertigung von DO. II. 47 mit genauerer Angabe der Grenzen der geschenkten 10 Besitzung, nach Concept des WB. stilisirt und von sonst nicht nachweisbarem Schreiber mundirt. Ueber die Schlussätze und über die Besiegelung s. Ficker Beitr. 2, 49 und 192; über die Handlung und Datirung s. Erläut. 123.

(C.) ¶ In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto divina favente clementia imperator augustus. Noverit igitur omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet 15 et futurorum industria, ¶ qualiter nos dignis et admodum honestis petitionibus dilectissimae coniugis nostrae Theophanu nec non cari nepotis nostri Baiuoriorum ducis Heinrici suppliciter obsequendo rogati venerabili et totius religionis viro Abrahae sanctae Frigisingensis ecclesiae praesuli nostrae familiaritati digne adiuncto quandam nostrae proprietatis partem in regione vulgari vocabulo Chreine et in marcha 20 et in comitatu Paponis comitis sitam, id est ubi rivulus Sabniza originem producere incipit, deinde statim occidentem versus cacumina montium silvasque interficiantes usque ad Bocsanam ipsasque alpes Bocsanam et sic ad fines earundem alpium, deinde ubi rivulus Cotabla originem sumit, usque ad hunc locum ubi hostium in Zovra fluvium mittit, sicque trans Zouram usque ad summitatem ipsius montis Zourae ad 25 iacentis qui extenditur orientem versus, et ita per eundem montem perque convalles usque ad castrum quod vulgo Bosisen vocatur, et sic deorsum de ripa quantum extenditur unius iugeri longitudo usque ad vadum quem vulgo Stresoubrod vocant, ibique ultra eundem fluvium occidentem versus usque in viam quae vocatur via Chreinariorum, et sursum per eandem viam quicquid campi in australi eiusdem viae parte iacet, 30 ita ut Primet territorium et silvula quae Szovrska Dubravua sub eadem comprehensione teneatur et spatium quod iacet inter Primet et Vuizilinsteti per medium dividatur, et sic usque in praefatum rivulum Sabniza — nostra imperiali potentia in proprium et perpetuum usum concessimus firmiterque donavimus, cum terris cultis et incultis pratis pascuis silvis aedificiis aquis aquarumve decursibus ipsoque iam dicto 35 foresto venationibus piscationibus molendinis mobilibus et immobilibus viis et invidiis exitibus et redditibus quae sitis et inquirendis et cum omnibus iure legaliterque ad haec pertinentibus. Praecipimus etiam et noviter constituimus eisdem in locis bannum nostrum a rivulo Sabniza versus occidentem usque ad finem Bosauga et inde usque ad iam dictum rivulum Chotabla indeque usque in Zovra fluvium et quicquid intra 40 haec eadem praefata undique secus comprachensium videtur loca, et regio imperatorioque more iubemus, eo tenore ut, si quis quarumlibet personarum in quibuslibet iam dictis silvularum vel forestorum locis cuiuslibet generis feras canibus vel qualicumque modo comprahenderit, bannum huiusmodi culpa nostro debitum fisco ipsi 4 episcopo omni dubietate postposita, si hoc absque eius fecerit licentia, dominica aestimatione persolvat. Haec vero et cetera iam dicta tali consistant ratione ut ipse iam dictus episcopus libero deinceps perfruatur arbitrio haec omnia tenendi dandi vendendi commutandi seu quicquid inde voluerit faciendi. Et ut haec nostrae largitionis auctoritas firmior stabiliorque cunctis sanctae dei ecclesiae filiis perpetim credatur, hanc cartam inscribi iussimus anuloque nostro signatam manu propria subtus eam firmavimus. Praecipimus etiam ut nullus comes nec iudex sive decanus neque aliqua persona ius habeat se intromittendi absque licentia episcopi aut eius cuiumque ipse ipse commendaverit.

¶ Signum domini Ottonis imperatoris (M.) augusti. ¶ Uuilligisus cancellarius vice Ruodberti archicappellani subscripsi. ¶ (SR.) (Sl. 4.)

Data VIII. kal. decemb. anno incarnationis dominicae DCCCCLXXIII, indictione 11, anno regni domini Ottonis XIII, imperii VII; actum Heiligenstat; amen.

Handwritten notes and corrections in various colors (blue, red, black) scattered throughout the page, including 'Originaldiplom im k. Reichsarchiv zu München (A)', 'Meichelbeck Hist. Frising. 1*, 160 aus A zu 974...', 'Zweite Ausfertigung von DO. II. 47...', and 'In nomine sanctae et individuae trinitatis...'.

D.O. II. 66

Abraham => vzgojitelj
Henrika II
mi ne čak, ampak
brataneec

PROTOKOL
intervencija
inskrpcija

V imenu svete in nedeljive Trojice. ^{invokacija} ^{inukulacija}
 Oto, po milosti božji vzvišeni cesar.

Naj ve prizadevnost naših tako sedanjih kakor prihodnjih zvestih podložnikov, da smo, ponižno naprošeni po primernih in zelo spoštljivih prošnjah naše ljubljene soproge Teofane in našega dragega ^{nečaka} Bavorskega vojvode Henrika, častitemu in nadvse pobožnemu možu Abrahamu, škofu svete freisinske cerkve, ki ga z nami družijo spoštljivo prijateljstvo, neki del naše posesti, ki leži v pokrajini, imenovani z ljudskim izrazom Kranjska, in v marki in grofiji grofa Popona, to je od tam, kjer začinja izvirati potok Žabnica, takoj proti zahodu gorske vrhove in vmes ležeče gozdove do Pečane in naprej do meja teh gora, nadalje od tam, kjer izvira potok Hotaveljščica, pa naprej do tistega kraja, kjer se izliva v reko Soro, ter naprej čez Soro do vrha gore, ki leži ob Sori in se širi proti vzhodu, in naprej po tej gori in dolinah do gradu, ki se po ljudsko imenuje Bosisen, ter navzdol tolikšen del brega, kolikor daleč seže dolžina enega orala, do plitvine, ki jo po ljudsko imenujejo Stresov brod, ter od tam na drugo stran te reke proti zahodu do poti, ki se imenuje Kranjska pot, in navzgor po tej poti vse polje, kolikor ga leži na južni strani te poti, tako da te meje zajemajo območje Praš in gozdič, ki se po ljudsko imenuje Sorška dobrava, in da po sredi razdelijo svet, ki leži med Prašami in Mavčičami, ter naprej do prej omenjenega potoka Žabnice — po naši cesarski oblasti podelili in zatrdno prepustili v last in trajno uporabo z obdelano in neobdelano zemljo, s travniki, pašniki, gozdovi, stavbami, vodami in vodnimi tokovi ter z že omenjenim gozdom, z lovišči, ribjimi lovišči, mlini, premičninami in nepremičninami, s prehodnim in neprehodnim svetom, z dohodki in izdatki, s prejšnjimi in prihodnjimi terjatvami in vsem, kar spada zraven po pravu in zakonih.

kasnejši
Henrik II
prepirjivi
bavar.
vojvoda

KONTEKST

disocijacija
glagoli

DISTRIKCIJA

Zapovedujemo tudi in ponovno določamo našo oblast nad ozemljem od potoka Žabnice proti zahodu do Pečane in od tam že omenjenega potoka Hotaveljščice in od tam do reke Sore ter nad vsem, kar je kjer koli že sicer obseženo med navedenimi kraji, in po kraljevskem in cesarskem običaju ukazujemo, naj vsaka oseba, ki bi v že imenovanih manjših gozdovih ali širnih gozdnih območjih s psi ali kakor koli že lovila kakršne koli divje živali, če je to storila brez škofovega dovoljenja, brez pomišljanja plača škofu samemu globo, ki bi jo zavoljo takega prekrška dolgovala naši državni blagajni, določi pa jo po svoji oceni škof kot zemljiški gospod.

načrtja

To in vse drugo, kar smo povedali, naj bo urejeno tako, da že imenovani škof sam odslej uživa pravico do svobodne presoje o tem, ali bo vso to posest obdržal, dal, prodal, zamenjal ali z njo storil, kar ga bo že volja.

konvencija

In da bi vsi sinovi božje cerkve na veke trdno in neomajno verjeli v veljavnost te naše podelitve, smo zapovedali napisati ta list, ki smo ga zapečatili z našim pečatnikom in ga spodaj lastnoročno potrdili.

Ukazujemo tudi, naj nima noben grof ali sodnik ali dekan ali kakšna druga oseba pravice, da bi se v to vmešavala brez dovoljenja škofa ali človeka, ki bi mu ta tako naročil.

imunitetna
pravica

Znamenje gospoda Otona, vzvišenega cesarja. - monogamija
 Podpisal jaz, kancler Wisigillus, v imenu nadkanclerja Rodberta. - disocijacija

Dano devetega dne pred decembrskimi kalendami v letu Gospodovega utelešenja 974, v drugi indikciji, v trinajstem letu kraljevanja in sedmem letu cesarovanja gospoda Otona. Storjeno v Heiligenstadtu. Amen. - apokacija
(kraljevski podpis)

EKSHATONOL

402.

Otto schenkt der Kirche von Aquileja die Hälfte der Burg Salcano und des Hofes Görz, sowie alle seit den Ungarneinfällen von den Patriarchen der Kirche angelegten Höfe der Grafschaft Friaul sammt der Gerichtsbarkeit über dieselben und verleiht ihr eine bisher von den öffentlichen Beamten eingehobene Wegabgabe. - *Antonioli*
Ravenna 1001 April 28.

Notariatsinstrument vom J. 1195 im k. Staatsarchiv zu Venedig (B). — Copialbuch von Aquileja aus dem Ende des 15. Jh., *Consultori in iure* 366bis n° 4 f. 7 (C¹), *Cons. in iure* 366bis n° 22, f. 4 (C²) und *Cons. in iure* 366bis n° 24, f. 28' (C³), sämtlich im k. Staatsarchiv zu Venedig. — Notariatsinstrument vom J. 1491 in der Capitellbibliothek zu Cividale (D).

Belloni *Vitae patriarcharum Aquileiens.* in *Muratori SS.* 16, 37 *Fragm. (a)*. — *Rubeis Mon. Aquil.* 489 aus *Ca.*, unvollständig. — *Cappelletti Chiese d' Italia* 8, 150 aus *Ab-schrift von C oder D*. — *Stumpf Reg.* 1260.

Das Dictat, welches sich mit den DD. 378—381 und 397 berührt, ist mit Benützung eines von der Partei hergestellten Conceptes entstanden, für welches einzelne Worte und Wendungen aus älteren Diplomen für Aquileja (DO. I. 413, DO. II. 304, DO. III. 215) herübergenommen worden sind. Zu dem Inhalt vgl. D. 412. — Das von jüngeren Handschriften gebotene Tagesdatum in kal. maii (vgl. *Bresslau in N. Archiv* 3, 87) verdient gegenüber der übereinstimmenden Ueberlieferung von BCD keine Beachtung.

In nomine sancte et individue trinitatis. Tercius Otto Romanorum^a dei gratia imperator augustus. Si ecclesias dei restaurare rectoresque earum nostro munere sublimare studuerimus, id ad statum nostri imperii nec non ad eterne vite supplementum proficere nequaquam ambigimus.^b Quocirca notum sit omnibus sancte dei ecclesie nostrisque fidelibus presentibus atque futuris, Ottonem illustrissimum ducem nostrumque dilectum fidelem^c nostram humiliter exorasse clemenciam, quatenus pro dei amore nostreque^d anime remedio sanctam Aquilegiensem ecclesiam rectoremque illius, Iohannem^e scilicet venerabilem patriarcham, nostre largitatis munere exaltare^f dignaremur.^g Cuius dignis petitionibus aures nostre dominationis pro more solito acomodantes sanctamque dei ecclesiam quondam Ungarorum^h sevicia devastatam nunc magnas necessitates perpeti considerantes, medietatem unius castelli quod dicitur Siliganumⁱ et medietatem unius ville que Sclavorum lingua vocatur Goriza^j, nec non medietatem omnium domorum vinearum camporum pratorum pascuorum herbaticorum placitorum colectarum angariarum molendinorum aquarum aquarumque decursuum^k piscacionum silvarum pabulaticorum venacionum nec non omnium rerum quas in illis predictis locis Syligano atque Goriza^l vel in finibus locorum que sunt inter Ysoncium^m et Wipaumⁿ et Ortaona atque iuga Alpium, prout iuste et legaliter possumus, cum nominatis finibus predictae Aquilegiensi ecclesie atque rectori eius Iohanni^o patriarche suisque successoribus per huius imperialis precepti paginam donamus atque ex nostro iure in eius ius et dominium transfundimus atque perdonamus.^o Insuper eciam concedimus ac cum omni publica functione largimur eidem ecclesie eiusque rectoribus

402. [Laschitzer-Rieger] a) CD, Romanus B b) C¹C³, ambimus BC²D c) CD, fidelem dilectum B d) C²C³D, nostre BC¹ e) Ioannem, Ioanni C¹C²D f) CD, exaltare B g) Hugarorum C¹ h) Siliganum C¹ i) Goritia C², Gorza D k) C²C³, decursium BD, decursum C¹ l) Isontium C, Isuncium D m) Wipaum C², Vorpaum C², Urpaum D

qui pro tempore fuerint omnes villas quas iam dictus patriarcha vel eius antecessores habent edificatas in comitatu Foroiuliensi post Ungarorumⁿ nefandam devastacionem, tam in terra^o de patriarchatu quam^p in terra^o de Concordiensi episcopatu et Sextensi abbacia seu in terra^q bonorum hominum qui sine heredibus mortui sunt, sive in terra^r nostro^r dominio pertinenti, quasque villas nunc predictus patriarcha ad sue sedis 5 utilitatem in sua investitura tenet, cum omnibus pertinentiis suis et circa unamquamque earum per duos miliarios ex omni parte adiacenciis, eo videlicet^a ordine ut nullus dux comes nullaque regni nostri persona in eisdem villis placitare fotrum colectas angarias exigere aliquamve potestatem exercere presumat preter eum qui Aquilegiensis ecclesie gubernacula regere videbitur.¹ Preterea sepe dicte ecclesie lar- 10 gimur eciam omne illud herbaticum quod puplice rei exactores a famulis vel a liberis in terra^q predictae ecclesie habitantibus sive ~~scusatis de montanis in herbam^t venientibus~~ per Ficariam et Petram fictam nec non per ~~clusam de Avencione^v vel ubicumque~~ transientibus exigere solebant, nullam nostro iuri partem inde reservantes, sed volumus atque firmiter iubemus ut predictus patriarcha Iohannes^r suique successores 15 omnia que superius scripta sunt perpetuis temporibus ad sue sedis utilitatem teneat omniumque hominum contradictione remota possideat.¹ Si quis autem huius nostri imperialis precepti donacionem inquietare vel infringere temptaverit, sciat se compositurum auri optimi libras mille, medietatem camere nostre et medietatem predictae sedi eiusque rectoribus. Quod ut verius credatur diligentiusque ab omnibus obser- 20 vetur, manu propria corroborantes sigillo nostro atque bulla subter iussimus bullari atque insigniri.

Signum domni Ottonis serenissimi (M.) et invictissimi cesaris.

Heribertus^w cancellarius in vice Petri Cumani episcopi et archicancellarii recognovit.

25

Data autem IIII. kalendas mai. anno dominice incarnationis M primo, indictione XIII, anno tercii Ottonis regnantis XVII, imperii vero eius V; actum Ravenne; feliciter amen.

403.

Otto schenkt dem Grafen Tammo eine früher dem Bernard gehörige und 30 dann dem Markgrafen Hugo geschenkte Hufe in Ingelheim.

Ravenna 1001 Mai 12.

Originaldiplom im k. Staatsarchiv zu Hannover (A).

Orig. Guelf. 1, praef. 66 aus MS. Hoffmanns. — Koken in Neues Vaterl. Archiv 13, 276 aus demselben MS. — Leibnitz Ann. 3, 780 aus demselben MS. — Böhmer Reg. 35 882. — Stumpf Reg. 1261.

Nach Concept des Her. C., welcher auch das Eschatokoll schrieb, von einem nicht der Kanzlei angehörenden Schreiber mundirt; vgl. die Verleihung an Hugo D. 147.

(C.) ¶ In nomine^a sanctae et individuae trinitatis. Otto superna favente clementia Romanorum imperator augustus. Notum sit omnibus ¶ fidelibus nostris presentibus 40

402. n) Hugarorum C¹ o) intra B, de terra CD p) quamque C¹C²D q) D, intra B, de terra C r) CD, nostri B s) eodemque B, eo CD t) CD, herba B u) Auenzono C¹, Auenzoññ C², Auenzuñ C³, Auenzone D v) Ioannes C¹C²D w) Heribertus C, Heribertus D.

403. [Foltz] a) A, statt In nomine

kollektiv: Nela

kollektiv: javna delitev: ki je se najhujšemu pravo oblasti

Slovenski prevod (prof. dr. Primoza Simonitija):

INVOKACIJA

INTITULACIJA

V imenu svete in nedeljive Trojice. Oton Tretji, po milosti božji vzvišeni cesar Rimljanov. Če smo se trudili obnavljati božje cerkve in povzdigovati njihove voditelje z našim umeščanjem, nikakor ne dvomimo, da je to v prid stanju našega cesarstva in dopolnitvi večnega življenja.

božje

Zatorej naj bo znano vsem vernikom svete božje cerkve in našim zvestim, zdajšnjim in prihodnjim, da je Oton, presvetli vojvoda in naš ljubljeni zvesti, ponižno zaprosil našo milost, naj zavoljo božje ljubezni in zveličanja svoje duše izvolimo z darom naše darežljivosti povišati sveto oglejsko cerkev in njenega voditelja, to je Janeza, častitega patriarha. Opirajoč po običajni navadi njegovim vrednim prošnjam ušesa našega gospodstva in videč, da sveta božja cerkev, pred tem opustošena od divjanja Madžarov, zdaj trpi hudo stisko, z listino tega cesarskega ukaza podarjamo in prenašamo ter prepuščamo iz našega prava v njegovo pravo in oblast polovico gradu, ki se mu pravi Solkan, in polovico vasi, ki se v jeziku Slovanov imenuje Gorica, ter polovico vseh hiš, vinogradov, polj, travnikov, pašnikov, pašnega davka, sodnih pristojbin, kolekt, tlak, mlinov, voda in vodnih tokov, ribolova gozdov, krmnih pravic, lova kakor tudi vseh stvari, ki [so] v tistih prej navedenih krajih Solkanu in Gorici in na ozemlju krajev med Sočo in Vipavo in Vrtovinom in slemeni Alp, kakor po pravu in zakonito moremo, z imenovanimi ozemlji prej navedeni oglejski cerkvi in njenemu voditelju patriarhu Janezu in njegovim naslednikom. Vrh tega podeljujemo in z vsemi javnimi služnostmi podarjamo taisti cerkvi in njenim vsakokratnim voditeljem vse vasi, ki jih imajo že imenovani patriarh ali njegovi predhodniki postavljene v Furlanski grofiji po prekletem opustošenju Madžarov tako na zemlji patriarhata kakor na zemlji škofije v Concordiji in opatije v Sestu ali na zemlji dobrih ljudi, ki so umrli brez dedičev, ali na zemlji, ki spada v našo oblast, in vse vasi, ki jih zdaj ima prej imenovani patriarh v svoji [fevdni] posesti za korist svojega sedeža, z vsem kar spada k njim in kar leži okrog njih od katerekoli stani v razdalji dveh milj, in sicer po takem redu, da si noben vojvoda, grof in nobena oseba našega kraljestva ne drzne v taistih vaseh soditi, izterjevati fodruma, kolekt, tlake ali izvajati kakšno oblast razen tistega, o katerem se bo videlo, da vodi krmilo oglejske cerkve. Poleg tega večkrat imenovani cerkvi podarjamo tudi ves tisti pašni davek, ki so ga imeli navado izterjevati državni izterjevalci od nesvobodnjakov ali svobodinov, ki žive na zemlji prej navedene cerkve, ali od ljudi, oproščenih dolžnosti, ki prihajajo z gora po travo skozi Ficario in Petro ficto ter skozi sotesko pri Pušji vasi ali kjer koli pridejo [v ravnino]; iz tega si za naše pravo ne pridržujemo nobenega dela, temveč hočemo in trdno ukazujemo, naj prej imenovani patriarh Janez in njegovi nasledniki v korist svojega sedeža vse, kar je zapisano zgoraj, za trajne čase zadržijo in posedujejo brez vsakršnega ugovora katerih koli ljudi. Če pa bi kdo poskusil vnašati zmedo v podaritev tega našega cesarskega ukaza ali jo prelomiti, naj ve, da bo plačal kazen tisoč liber najboljšega zlata, polovico naši blagajni in polovico prej imenovanemu sedežu in njegovim voditeljem. Da bi se to štelo za resnično in od vseh skrbno spoštovalo, smo potrdili z lastno roko in ukazali spodaj obesiti bulo in zaznamovati z našim pečatom in bulo.

publikacija

intervencija

droževacija
reptenim

munstano
parico

svobojija

kollektivacija

Znamenje gospoda Otona, presvetlega in nezmagljivega cesarja.

monogramna vestica

Heribert kancler namesto Petra, škofa v Comu in nadkanclerja, priznal [za pristno]

rekoznicijska vestica

Dano 4. dan pred majskimi kalendami leta Gospodovega utelešenja 1000 prvega, v 14. indikciji, v Otona Tretjega 17. letu kraljevanja, 5. letu cesarovanja; storjeno v Ravenni; srečno, amen.

datumska vestica

Heribert kancler namesto Petra, škofa v Comu in nadkanclerja, priznal [za pristno]

IKZ-NA TOHOL

Otto schenkt dem Grafen Werihen die Hälfte von Salcano und Görz mit allem Zubehör.

Pavia 1001 — —

Eingerückt in ein Originalplacitum des Herzogs Otto von 1001 November 3 Verona, im 25 Capitelarchiv zu Udine (A).

Rubeis Mon. Aquil. 491 aus A = Tangl in Archiv für österr. Gesch. 11, 277 n° 163, = Gloria CD. Padovano 1, 113 n° 80 Extr. — Stumpf Reg. 1270.

Der Context ist von Her. C. verfasst, nur die Signumzeile weist auf Bethheiligung eines zweiten Schreibers oder auf Beeinflussung durch D. 402, in welchem die andere Hälfte 30 von Salcano und Görz an die Kirche von Aquileja geschenkt worden war. — Ueber die Einreihung vgl. Kehr 256.

In nomine sancte et individue trinitatis. [Hotto d[ei gratia ser]v[us a]p[osto]lo[r]um. [Omni]u[m] fidelium [n]ost[rorum] tam presencium quam futurorum noverit universitas, quod nos interventu Hottonis nostri amabili[s] ducis fid[eli] nostro 35 Uerihen comiti dedimus medietatem predii quod Iohanni venerabili patri[ar]ch[ae] Aquilegiensi hoc an]no contulimus, Sil[i]k[a]no [et] Gorza nuncupatum. Donamus quidem memorato Uerihen comiti medietatem prescripti a predii et omnium attin[e]ntium eius, agrorum camporum pascuorum silvarum venacionum aquarum a[qua]rumque decu[r]sum mol[endinorum] piscaci[o]num viarum et inviarum exsituum b vel redituum 40 tam quisitorum quam inquirendorum. Si quis [i]gi[tur] hoc preceptum violare vel quorumpere b voluerit, eam pena b centum libras auri p[er]s[olvat], medietat[em]

411. h) f. B.

412. [Ottenthal-Starzer] a) prefrecti A b) A

OTTO III. 1001.

847

camere nostre et medietatem supradicto Uerihen. [Quod ut verius credatur et firmius observetur, hanc paginam manu pro[pria] corroborantes b sigillari iusimus. b]

[Sinum b domni Hottoni b s[er]enissimi imperatoris Romanorum agusti. b]

[Data sesto b ..... ° anno d dominice inkarnacion[is] m primo, indicti]one quinta 5 decima, anno tercii Hottonis regnantis xvii, imperii vi °; actum Papie; feliciter. d]

412. c) nach sesto folgt ein unleserliches Zeichen, darauf n mit übergeschriebenem a d) ano und fehr ohne Abkürzungszeichen A e) sui A.

413. [Laschitzer] a) A b) von ursprünglichem temp ist p durch Rasur getilgt c) das letzte n über der Zeile nachgetragen

-da kraljina izobujena Rome xpt. l. 1001

D.O. III. 412

PROTOKOL

V imenu svete in nedeljive Trojice. Oton, po milosti božji služabnik apostolov.

Naj ve celokupnost vseh naših zvestih, tako zdajšnjih kakor prihodnjih, da smo po posredovanju našega ljubeznivega vojvode Otona našemu zvestemu grofu Werihenu dali polovico posesti, ki smo jo to leto podelili Janezu, častitemu patriarhu oglejskemu, imenovano Solkan in Gorica. In sicer podarjamo omenjenemu grofu Werihenu polovico zgoraj zapisane posesti in vsega kar spada zraven, zemlje, polj, pašnikov, gozdov, lova, voda in vodnih tokov, mlinov, ribolova, potov in brezpotij, prihodkov ali dohodkov tako pobiranih kakor tistih, ki jih je treba pobirati. Če bi kdo torej hotel ta ukaz prelomiti ali kršiti, naj plača kazen sto liber zlata, polovico naši blagajni in polovico zgoraj navedenemu Werihenu. Da bi se to štelo za resnično in trdno spoštovalo, smo to listino potrdili z lastno roko in jo ukazali pečatiti.

ONTEKST

KSHATOHOL

Znamenje gospoda Otona, presvetlega vzvišenega cesarja Rimljanov.

Dano šestega ... leta Gospodovega utelešenja 1000 prvega, v petnajsti indikciji, v Otona tretjega 17. letu kraljevanja, 6. letu cesarovanja; storjeno v Paviji; srečno.

INDUKACIJA

INITIULACIJA

PUBLIKACIJA

INTERVENCIJA

DISTORICIJA: GLAGOL

INSKRIPCIJA

DISTORICIJA

pisal sem iz območja Sol. Alp

SANKCIJA

KORPORACIJA

MONOGRAFISKA
VRSTICA

DATUMSKA
VRSTICA

APROKACIJA

REGEST

Otto schenkt dem Bischof Abraham Besitzungen in Krain.

Tribur 973 Juni 30.

Frcisinger Copialbuch aus der Mitte des 12. Jh. f. 19 im k. Reichsarchiv zu München (B). — Liber ruber aus dem Anfange des 14. Jh. f. 83° (C) und f. 106 aus B (C'), ebenda. — Liber traditionum magnus vom J. 1187 f. 104' aus B, ebenda (D).

Hund Metrop. Salisb. 41 Reg. aus D zu 974. — Hund-Gewold Metrop. Salisb. ed. Mon. 1, 135 aus D zu 974 = Lünig RA. 17^a, 217 n° 11, = Hund-Gewold Metrop. Salisb. ed. Rat. 1, 91. — Meichelbeck Hist. Frising. 1^a, 180 aus CC'D zu 974 = Resch Ann. Sabion. 2, 533 unvollständig = Richter in (Hormayr) Archiv 10, 221, = (Hormayr) Beiträge zur Lösung der Preisfrage 2, 1 unvollständig. — Mon. Boica 31^a, 220 n° 113 25 aus BD zu 974. — Zahn CD. Austro-Frising. 1, 36 n° 37 aus BCC'D. — Böhmer Reg. 476 zu 974. — Stumpf Reg. 595.

Verfasst von WB. Vgl. DO. II. 66.

(C.) In nomine sanctę et individue trinitatis. Otto divina favente clementia imperator augustus. [Noverit omnium industria fidelium nostrorum tam presentium quam et futurorum] qualiter per interventum dilecte matris nostre Adelheide et fidelis nostri videlicet Heinrici ducis quasdam partes nostre proprietatis sitas in ducatu prefati ducis et in comitatu Poponis comitis quod Carniola vocatur et quod vulgo Creina marcha appellatur: est enim in ipso comitatu rivulus parvus qui vocabulo Sclavorum Sabniza nuncupatur, ab exitu illius ubi oritur statim cacumina vel sumitates montium occidentalem partem versus usque ad Zelsah, et hoc ipsum territorium cum omnibus ad hoc pertinentibus nec non et alpam Bosangam, deinde trans Zouriza usque ad montem Lubnic ipsumque montem usque ad maiorem amnem qui Zoura vocatur utramque ripam illius amnis deorsum usque ad ostium pretitulati rivuli Sabniza, indeque sursum usque ad caput vel exitum ipsius rivuli quicquid inter ipsa confluentia

habuisse videamur loca sic nominata: Sabniza, Lönca, Susane iterumque Celsah vel qualicumque vocabulo vocantur, hoc totum in proprium cuidam nostro fideli nobisque satis caro episcopo Abraham vocitato donavimus, cum omnibus rebus iure legitime ad pretitulata loca aspicientibus, cum curtibus et edificiis mancipiis utriusque sexus, si inibi nostri iuris inveniuntur, agris cultis et incultis pratis pascuis silvis aquis aquarumque decursibus molendinis piscationibus venationibus vincis et vinetis viis et inviis exitibus et reditibus quesitis et inquirendis mobilibus et immobilibus. [Hęc omnia, ut prescripsimus, volumus ut prefatus episcopus firmiter teneat sine obstaculo vel contradictione ulla; insuper vero ubicumque in illa regione in foresto nostro sive in qualicumque loco pascua porcorum inventa erunt, suis porcis inibi nutritis saginationem habeat, et ut nullus comes vel dux seu ulla persona in aliquo se intromittat absque licentia vel iussione prefati episcopi Abrahę aut illius hominis cui episcopus hoc ad regendum commiserit.] [Et ut hęc nostre donationis auctoritas firmiter permaneat, iussimus quoque hoc presens preceptum inde conscribi anulique nostri impressione sigillari per quod volumus, firmiterque iubemus, quatenus prefatus episcopus liberum arbitrium habeat sibi tenendi commutandi tradendi vel quicquid sibi placuerit exinde faciendi. Et ut verius a posteris nostris in futurum credatur, manu nostra id ipsum subtus roborantes....]

Signum domni Ottonis (M.) invictissimi imperatoris.

Willigisus cancellarius vice Rodberti archicancellarii recognovi.

Data II. kal. iul. anno dominicę incarnationis DCCCCLXXIII, indictione II, anno domni Ottonis regni XIII, imperii VI; actum Dribure.

Handwritten notes in the right margin: 'Zu Randesst: PUBAKACA', 'Intervenciska oz Yeticiska Formula', 'DISPOZICISA', 'Hefe porsti episcopa z mancipiis dalestini', 'mancipiis utriusque sexus', 'PRETIKLINE', 'PRETINENENA FORMULA', 'gornolimo kisto des se sodano a glegalomu domaninicus'.

Handwritten notes in the left margin: 'VAPALKA KNJIGA', 'HREBNA STRAN', 'OBZNAJENI'.

I

V imenu svete in nedeljive Trojice. ^{INDUKCIJA}

Oto, po milosti božji vzvišeni cesar. ^{INTITULACIJA}

Naj ve prizadevnost vseh naših tako sedanjih kakor prihodnjih zvestih podložnikov, da [imamo] po posredovanju naše ljubljene matere Adelhajde in našega zvestega podložnika vojvode Henrika nekatere dele naše posesti, ki leže v vojvodini prej imenovanega vojvode in v grofiji grofa Popona, ki se imenuje Kranjska ali z ljudskim izrazom Kranjska marka. V tej grofiji je namreč majhen potok, imenovan v jeziku Slovanov Žabnica. Ves svet od njegovega izvira, kjer se dvigajo strme vzpetine ali gorski vrhovi, tja na zahodno stran do Selc z vsem, kar spada k njemu, ter planino Pečano, nadalje ozemlje onstran Sorice do gore Lubnika, goro samo do večje reke, ki se imenuje Sora, oba bregova te reke vse do ustja prej omenjenega potoka Žabnice ter od tod navzgor do vrelca ali izvira tega potoka in vse, kar imamo v posesti med njunim sotočjem, to je kraje, imenovane Žabnica, Lonca, Suha in še enkrat Selca, ali kakor koli bi se že imenovali — vse to smo podarili v last nekemu našemu zvestemu, nadvse nam dragemu podložniku, ki se imenuje škof Abraham, in to z vsemi stvarmi vred, ki po pravu in zakonih pripadajo prej imenovanim krajem, z domačijami in stavbami, podložniki obeh spolov, kar bi se jih tam našlo v naši lasti, z obdelanimi in neobdelanimi polji, s travniki, pašniki, gozdovi, vodami in vodnimi tokovi, z mlini, ribjimi in drugimi lovišči, trtami in vinogradi, s prehodnim in neprehodnim svetom, z dohodki in izdatki, s prejšnjimi in prihodnjimi terjatvami, s premoženji in nepremičninami. Kakor smo zapisali zgoraj, hočemo, naj ima prej imenovani škof vse to v trdni lasti brez vsakršne ovire ali ugovora. Vrh tega naj ima vsepovsod v tisti pokrajini, kjer se v našem gozdu ali kjer koli drugje pasejo prašiči, krmo za svoje prašiče, ki se bodo tam hranili. In noben grof ali vojvoda ali katera koli druga oseba naj se v ničemer ne vmešava [v to posest] brez dovoljenja ali ukaza prej imenovanega škofa Abrahama ali človeka, ki bi mu jo škof zaupal v upravljanje.

In da bi bila veljavnost te naše podelitve še bolj trdna in neomajna, smo tudi zapovedali, naj se ta naš pričujoči ukaz zapiše in zapečati z odtisom našega pečatnega prstana, s čimer hočemo in zatrdno zapovedujemo, naj ima prej imenovani škof po svoji svobodni presoji pravico, da [to posest] obdrži, jo zamenja, izroči ali stori z njo, kar ga bo volja; in da bi naši zanamci v prihodnje to verjeli po resnici, smo ta ukaz spodaj lastnoročno potrdili.

Znamenje gospoda Otona, nezmagljivega cesarja.

Pregledal jaz, kancler Willigisus, v imenu nadkanclerja Rodberta.

Dano drugega dne pred julijskimi kalendami v letu Gospodovega utelešenja 974, v drugi indikciji, v trinajstem letu kraljevanja in sedmem letu cesarovanja gospoda Otona. Storjeno v Triburu.

PUBLIKACIJA
INTERVENCIJA OZ
PETICIJA

DISTRIKCIJA

našiči in kjer se hranijo prašiči

imenuje se škof

svobodno
formulo s prstani in pečati
in da bi naši zanamci

MONOGRATSKA VRSTICA
HERALDIČKA VRSTICA

DATUMSKA VRSTICA

BAHNU77 - pravice do inkonzistentnega gradov; delno pridržano

- Brixen: škofija leta 1. 901; godišnja subtributemur...
 - Brixen: škof je prvi imenovan l. 970 v ustanovi listini za samostan...
 - druga darovnica sledi l. 1011...
 - škof ni dobil celiga blejskega kroga... tam je imelo svoje...

Kralj Henrik podeli briksenškemu škofu Albuinu posestvo Bled; Trient, 10. 4. 1004

KRISTOFAI

(C) ¶ In nomine sanctae et individuae trinitatis. ¶ Heinrichus divina favente clementia rex. ¶ Si
 ecclesias dei aliquibus divinitus nobis concessis rebus sublimamus et exaltamus, non solum
 humanam ¶ laudem, verum etiam divinam remunerationem nos inde recepturos speramus. ¶
 ¶ Quapropter noverint omnes nostri fideles praesentes scilicet et futuri, qualiter nos pro
 remedio animae dilecti senioris nostri Ottonis videlicet imperatoris augusti nec non pro
 nostrae et dilectae coniugis nostrae Cunigundae reginae ¶ per interventum venerabilis
 Sabiniensis episcopi Albuini quoddam nostri iuris praedium quod dicitur Ueldes, situm in
 pago Creina nominato in comitatu Uuatilonis supra dicto nomine id est Creina vocitato, eidem
 venerabili episcopo Albuino suaeque aecclesiae in honore sancti Ingenuini confessoris et
 Cassiani martyris constructe, tam sibi quam suis successoribus, in proprium ius tradidimus. ¶
 ¶ cum omnibus suis pertinentiis, id est aecclesiis castellis aedeficiis mancipiis utriusque sexus
 terris cultis et incultis silvis venationibus pratis pascuis sive compascuis aquis aquarumque
 decursibus molendinis piscationibus viis et inviis exitibus et redditibus quęstis et inquirendis
 seu omnibus quę dici vel nominari possunt iuste et legaliter ad supra dictum praedium
 pertinentibus, comitibus sive aliquibus iudicariis personis de publico destricto praeter
 licentiam episcopi nihil se intromittentibus, eo videlicet tenore ut, cuncta decimatione ad opus
 fratrum sancto Ingenuino servientium reservata, supra dicto episcopo usque ad finem vitae
 suae secundum suam dispositionem alia cuncta deserviant, post finem vero vitae suae tertia
 pars supra dicti praedii ad usus fratrum proprie pertinet, relique vero due partes
 episcoporum istius venerabilis viri Albuini successorum potestati subiaceant. Et ut haec
 nostrae traditionis pagina nunc et in futuro firma et inconvulsa permaneat, hanc cartam inde
 conscriptam sigilli nostri inpressione insigniri iussimus et propria manu, ut inferioris videtur,
 confirmavimus.

¶ Signum domni Heinrichi (M) regis invictissimi. ¶
 ¶ Egilbertus cancellarius vice Uuilligisi archicapellani recog. ¶
 Data III. id. april. anno dominicae incarnationis MIII, indictione I, anno vero domini
 Heinrichi secundi regis II. Actum Tridentum. (SI)

- Sabiniensis episcopi Albuini...
 - Sabiniensis episcopi Albuini...

asciuga

interventio

interventum

episcopo

confessoris

martyris

constructe

mancipiis

Henrik milanovillyj zofije + Zamborga

Slovenski prevod

PROTOKOL

INVOKACIJA

INSTITUCIJA

V imenu svete in nedeljive Trojice. Henrik, po božji blagi dobroti kralj. Če božje cerkve podpiramo in dvigamo s kakšnimi stvarmi, ki nam jih je Bog prepustil, upamo, da ne bomo s tem dosegli le človeške hvale, ampak tudi božje plačilo. Zaradi tega naj vedo vsi naši zvesti, tako sedanji kot prihodnji, kako smo za zveličanje duše našega ljubljene pred(hod)nika, namreč vzvišenega cesarja Otona, kot tudi za (zveličanje) naše (duše) in (duše) naše ljubljene soproge kraljice Kunigunde, po posredovanju častitega sabionskega škofa Albuina, neko posest našega prava, ki se imenuje Bled, ležeče v pokrajini Kranjska imenovani, v grofiji grofa Valtilona, imenovani z zgoraj rečenim imenom, to je Kranjska, istemu častitemu škofu Albuinu in njegovi cerkvi, zgrajeni v čast svetega Ingenuina spoznavalca in Kasijana mučenca, prepustili v popolno last z vsemi njegovimi priteklinami, to je s cerkvami, kasteli, poslopji, nesvobodnjaki obojega spola, obdelanimi in neobdelanimi zemljišči, gozdovi, lovišči, travniki, pašniki ali sapašniki, vodami in vodnimi tokovi, mlini, ribjimi lovišči, potmi in brezpotji, izdatki in dohodki, s prejšnjimi in prihodnjimi terjatvami ali z vsem, o čemer se more reči ali imenovati, da po pravu in zakonu spada k zgoraj imenovani posesti, tako, da se grofje ali druge sodne osebe javne oblasti ne smejo vmešavati brez škofovega dovoljenja; in sicer v tem smislu, da naj – s tem da je za delo bratov, služočih sv. Ingenuinu, pridržana vsa desetina – vse drugo služi zgoraj imenovanemu škofu po njegovi presoji do konca njegovega življenja. Po njegovi smrti pa naj pripade tretjina zgoraj imenovane posesti za lastno uporabo bratov, ostali dve tretjini pa naj bosta podvrženi oblasti škofov, naslednikov taistega častitega moža Albuina. In da bo ta listina naše daritve ostala sedaj in v prihodnje trdna in neomajna, smo tod zapisano listino ukazali pečatiti z vtisom našega pečata in jo potrdili, kot je vidno spodaj, z lastno roko.

ARETIGA

POBLIKACIJA

VARACIJA

PETICIJA

INSKRIPCIJA

DISPOZICIJA

IMUNITETA

KORABORACIJA

ONTEKST

K SHATONCL

Znamenje gospoda Henrika, nepremagljivega kralja.

MONOGRAFISKA/SIENNA VRSTICA

Engilbert kancler namesto Viligisa nadkaplana priznal (za pristno).

REKONVICIJSKA VRSTICA

Dano 4. dan pred aprilskimi idami leta gospodovega utelešenja 1004, v 1. indikciji, v 2. letu kraljevanja gospoda kralja Henrika drugega; storjeno v Trentu.

DATUMSKA VRSTICA